

В.М. Ніколаєвський

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
к. соц. н., докторант каф. соціології

В.В. Омельченко

Харківський національний університет радіоелектроніки,
к. соц. н., доц. каф. філософії

ДОБРОЧИННІСТЬ У РЕТРО(ПЕРСПЕКТИВІ): ОГЛЯД ТЕОРЕТИЧНИХ ТА ЕМПІРИЧНИХ НАПРЯМІВ ДОСЛІДЖЕНЬ У СУЧАСНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Стаття містить огляд основних напрямів теоретичних досліджень доброчинності у соціогуманітарних науках та емпіричних розвідок даного феномену в Україні. Автори дійшли висновку, що залишаються недослідженими чимало важливих аспектів доброчинності в українському соціумі, пропонують можливі проблемні вектори перспективних досліджень.

Ключові слова: доброчинність, волонтерство

В.Н. Николаевский, В.В. Омельченко

БЛАГОТВОРИТЕЛЬНОСТЬ В РЕТРО(ПЕРСПЕКТИВЕ): ОБЗОР ТЕОРЕТИЧЕСКИХ И ЭМПИРИЧЕСКИХ НАПРАВЛЕНИЙ ИССЛЕДОВАНИЙ В СОВРЕМЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

Статья содержит обзор основных направлений теоретических исследований благотворительности в социогуманитарных науках литературе и эмпирических исследований данного феномена в Украине. Авторы пришли к выводу, что остаются неисследованными немало аспектов благотворительности в украинском социуме, предлагают возможные проблемные векторы перспективных исследований.

Ключевые слова: благотворительность, волонтерство

V. Nikolayevsky, V. Omelchenko

CHARITY IN RETRO(PERSPECTIVE): AN OVERVIEW OF THEORETICAL AND EMPIRICAL DIRECTIONS OF RESEARCH IN CONTEMPORARY LITERATURE

The paper contains an overview of the main directions of charity's research in the social sciences and humanities contemporary literature and empirical researches of this phenomenon in Ukraine. The authors concluded that remain unexplored many aspects of philanthropy in the Ukrainian society, offer a possible advanced studies' problem vectors.

Key words: charity, volunteering

Доброчинна (благодійна)^[1] діяльність як соціальне явище та соціальна діяльність відіграє важливу роль у житті будь-якого сучасного суспільства. Навіть семантика слів «добро», «благо», «творити», «чинити» має виражений духовний, світоглядний складник. Доброчинна діяльність як соціальний інститут є формою та дієвим механізмом, відповідальним за вибудову взаємодії між соціальними групами, членами суспільства. Вона є важливим компенсатором вад перерозподілу ресурсів (матеріальних чи/та нематеріальних), способом задоволення певних соціальних потреб через добровільне, безкорисливе надання допомоги.

Доброчинна діяльність згуртовує людей навколо добрих справ, й вони реалізують самі ці справи та несуть за них власну відповідальність. Добровільне

здійснення людьми навіть невеликих справ на користь спільноти, громади допомагає набутти важливого позитивного досвіду громадської співучасті. Вона сприяє забезпеченню гідного існування тих громадян, які через певні об'єктивні причини не здатні піклуватися про себе; допомагає зняти соціальну напруженість шляхом підтримки нужденних прошарків населення, яким не вдається адаптуватися до існуючих умов життя; зменшує недоліки соціальної політики держави; впливає на громадську думку, що виникає стосовно певних верств населення, які обмежені у споживанні суспільних благ і самореалізації; культивує альтруїстичні настрої в суспільстві та впливає на його моральність. Тобто добродійна діяльність є важливим інструментом самоорганізації суспільства.

Саме такі впливи з боку добродійності, котра переживає поступове відродження, до певної міри вже відчуває і відчуватиме у перспективі українське суспільство. Тому **актуалізується** потреба у науковому осмисленні даного явища.

Метою даної статті є огляд основних теоретичних напрямів дослідження добродійності у соціогуманітарних науках, зокрема в соціології, та емпіричних розвідок даного феномену в Україні, а також пошук перспективних напрямів його досліджень.

Феномен благодійництва віддавна привертав увагу мислителів, зокрема В. Антоновича, Д. Багалія, М. Бердяєва, М. Грушевського, М. Карамзіна, В. Ключевського, М. Костомарова, П. Кропоткіна, П. Лафарга, М. Лосського, Ф. Петрарки, В. Розанова, Ж.-Ж. Руссо, Г. Сковороди, В. Соловйова, Л. Толстого, Г. Федотова та багатьох інших. Ідеї стосовно добродійної діяльності у своїй роботі висловлювали класики соціології, наприклад, М. Вебер, Е. Дюркгейм, О. Конт, Т. Парсонс, Г. Спенсер.

Численні аспекти добродійництва привертають увагу сучасних зарубіжних дослідників: психолого-педагогічні (В. Агафонова, К. Брукер, Є. Ільїн, С. Інгрем, Т. Казовська, Л. Лавриненко, Дж. М'юлмен, О. Татаренко та ін.) [1 – 6], історичні (Р. Бремнер, П. Власов, О. Лейкінд, Е. Лінденмейер, Т. Кононова, О. Соколов, М. Суцінська, Г. Ульянова, Л. Хорева) [7 – 15], філософські та культурологічні (Р. Апресян, Б. де Жувенель, Г. Жуков, А. Капустіна, Т. Наумова, У. Нільсен, Ф. Остроувер, О. Радзецька, Н. Шмельова, Е. Фомін) [16 – 25], питання держуправління (Д. Бачуріна, М. Вілісов, Р. Ірвін, Г. Карімова, І. Кіш, М. Крюков, О. Куропаткіна, Л. Макуріна, С. Сулакшин, А. Сулакшина) [26 – 28], економіко-правові (Дж. Андреоні, А. Балашов, Л. Тічен) [29 – 31], гендерні аспекти добродійництва (Л. Жукова, Ю. Зелікова, О. Козловцева, К. Маккарті, Н. Соловйова) [32 – 36]; питання маркетингу та стратегічного менеджменту (Р. Бекофф, Е. Ендрісен, М. Кіннел, Ф. Котлер, Дж. Макдональд, П. Натт, А. Пікерінг, О. Шекова) [37 – 41].

Сучасними українськими вченими (істориками, культурологами, економістами, педагогами, психологами, соціальними філософами, політологами, фахівцями з права, державного управління, соціальної роботи) теоретичне вивчення добродійної діяльності здійснюється найчастіше за такими напрямами: добродійність як соціально-культурне, етичне явище (Н. Борзова, О. Кочнова, О. Савранська, Н. Сейко, Ю. Сугрובה, Є. Шелехов) [42 – 47]; періодизація еволюції добродійності (С. Поляруш) [48], генеза добродійності (О. Ільченко, І. Мигович) [49, 50]; економіко-правові (зокрема, фіскальні) питання (О. Вінніков, Д. Ковриженко, М. Лациба) [51, 52]; відродження вітчизняної благодійності (Ю. Гузенко, О. Донік, А. Нарядько, Т. Ніколаєва) [53 – 56]; благодійні практики в освітній галузі (С. Посохов, Н. Сейко) [57, 58]; державне регулювання та перспективи розвитку добродійності (В. Бакальчук, О. Ковтун, Т. Курінна, С. Матяж, Д. Плеханов) [59 – 63]; благодійність та волонтерство як виміри соціального капіталу (В. Єлагін, О. Цихмістро) [64, 65]; історико-культурологічні аспекти благодійництва, меценатства та спонсорства (М. Багмет, В. Ковалинський, М. Слабошпицький, Ф. Ступак) [66 – 69]; компаративістичні дослідження благодійності та меценатства (Л. Хобта) [70]; благодійність як інструмент державної соціальної політики (Л. Дума, І. Пінчук, О. Семашко, С. Толстоухова, В. Халецький) [71, 72]; благодійність у контексті соціальної

відповідальності (Ю. Бегма, О. Вінніков, О. Грішнова, М. Дейч, А. Колот, Е. Лібанова, С. Мельник, О. Редько) [73 – 79]; благодійність та волонтерство (І. Зверева, Г. Лактіонова, С. Харченко) [80]; організаційні питання добродійної діяльності (З. Бондаренко) [81]; добродійність у контексті соціальної роботи та соціальної педагогіки (І. Грига, Н. Кабаченко, І. Мигович, Т. Семигіна) [82, 83]; технології залучення до добродійництва (О. Безпалько, Р. Вайнола, А. Капська, Н. Комарова, С. В.Толстоухова) [84, 85].

Особливе місце посідають розвідки прикладних аспектів організації добродійності у суспільстві, соціологічний вимір добродійності. Евристичність соціологічного фокусу вивчення даного феномену підтверджується численними^[2] теоретичними дослідженнями та узагальненнями зарубіжних вчених. Нижче наведені лише деякі, найбільш «популярні» серед західних дослідників напрями: дослідження загальних проблем волонтерства та благодійництва (Р. Беккерс, Дж. Гейвенс, П. Шервіш) [86, 87], моделей донорської поведінки (Л. Вудліффе, А. Сарджінт, Д. Уест, Дж. Форд) [88, 89]; аналіз мотивацій благодійництва (К. Бюргойн, Л. Вестерлюнд, К. Уолкер, Б. Янг) [90, 91]; взаємодія благодійних організацій з державною владою (Е. Брукс) [92]; чинники неучасті у благодійництві (С. Гібберт, А. Сміт, А. Чацідакіс) [93]; компетенції суб'єктів благодійної діяльності (К. Горн, Дж. Джонсон, Д. Ван Слайк) [94]; етичні та організаційні аспекти добродійності (Е.-Г. Вілленс-Велдрейк, А. Гленні, Д. Кноук, П. Лежендер, С. Шварц) [95 – 98]; вплив гендеру, раси, релігії, сімейного стану на добродійність та волонтерство (Б. Дентон, Дж. Маркс, Д. Меш, П. Руні, К. Стейнберг, Р. Стейнберг, М. Уїлхелм) [99 – 101]; дослідження ефектів суспільних ресурсів на добродійність (П. Уїпкінг, І. Маас) [102] тощо.

Щодо соціологічних досліджень добродійності у сучасному пострадянському суспільстві, то у Росії це, насамперед, дослідження благодійності як виду соціальної діяльності (О. Алексєєва, Р. Апресян, А. Бендрикова) [103 – 105] та як соціального інституту (Т. Журавльова, О. Костіна, І. Модель, Б. Модель, Л. Темнікова) [106 – 109]; соціокультурних та ціннісних аспектів благодійності (І. Антонович, І. Зимня, В. Нечаєв, Е. Фомін, М. Черток, О. Чикадзе, В. Ярська) [97, 110 – 115]; діяльності добродійних організацій (О. Воронова, Г. Сілласте) [116, 117]; локальної ідентичності добродійців та створення середовища для добродійної діяльності (О. Оберемко) [118]; соціального потенціалу благодійності (Ю. Аверін, І. Мерсіянова, Л. Якобсон) [119, 120]; динаміки відображення розвитку благодійної діяльності у ЗМІ (І. Карлінський, Д. Бродський) [121, 122]; аналіз проблем взаємодії благодійних організацій з державною владою і бізнесом (Н. Хананашвілі, В. Якімець) [123, 124]; мотивації представників бізнесу щодо благодійної діяльності (В. Радаєв) [125]; вивчення мотивів та форм волонтерського руху (С. Григор'єв, Л. Гусякова) [126], благодійності, філантропії та меценатства (А. Свердлова, Ю. Тазьмін, Л. Якобсон) [120, 127, 128].

В Україні теоретичні соціологічні розвідки добродійності та добродійної діяльності, на нашу думку, фактично перебувають на периферії наукового інтересу, а отже ще не набули поширеності. При тому, досліджуються такі проблеми, як стан та розвиток волонтерства (С. Горбунова-Рубан, Н. Комарова) [84, 129]; інституціоналізація добродійної діяльності (О. Моросовський, О. Стрельнікова, Ю. Чернецький, І. Юрченко) [130 – 132]; стан та перспективи розвитку благодійництва (О. В. Безпалько, Ю. М. Галусян, С. Голота, А. Гулевська-Черниш, Л. Паливода) [133, 134]; корпоративна соціальна відповідальність (С. Буко, Д. Коник, В. Королько, М. Олійник, Ю. Привалов) [135 – 137]; благодійність як вимір розвитку громадянського суспільства (О. Бень, О. Пенькова, В. Серєда, О. Яхтома) [138 – 142]; ефективності НУО, зокрема благодійних організацій (О. Гілета) [143]; чинники та механізми благодійної діяльності (О. Балакірева, Т. Бондар, О. Яременко) [144, 145]; теоретико-методологічні аспекти благодійності, благодійність та соціальна робота (М. Лукашевич) [146, 147]; благодійний маркетинг (Д. Акімов, В. Полторак) [148 – 150], соціально-правові аспекти діяльності благодійних організацій (Ю. Галусян, В. Головенько, М. Шевченко) [140]; благодійність як

характеристика соціальної солідарності (В. Юрасов) [151], функції та типологія благодійності (В. Заярна). [152]

Потребує уваги, як на наш погляд, й «польова» соціологічна активність у дослідженнях добродійності. Можна говорити лише про поодинокі дослідження добродійності, що навряд чи є достатнім, виходячи з реального стану розвитку благодійності в Україні^[3], обмеженої інформації щодо становлення та розвитку даного соціального інституту та його важливості для становлення демократичного та цивілізованого суспільства. Це дослідження Інституту соціології НАН України (2002) [136], загальнонаціональні опитування Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва»^[4] (2006, 2009, 2012, 2013, 2014), Соціологічної групи «Рейтинг» (2010, 2011), Українського інституту соціальних досліджень імені Олександра Яременка та Центру «Соціальний моніторинг» (Моніторинг громадської думки), Київського інституту проблем управління імені Горшеніна (2010, 2011) [154 – 158]; дослідження, ініційовані громадськими організаціями, – Українським фондом благодійників (2008 – 2013) [133, 161, 162], Асоціацією благодійників України (2011 – 2013), Благодійним фондом «Творчий центр Каунтерпарт» (ТЦК) (2002 – 2010) [163 – 168]; а також регіональними інституціями/творчими колективами: наприклад, кафедрою соціології управління та соціальної роботи соціологічного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна «Благодійна діяльність у Харківському регіоні» (2011–2013), Центром вивчення громадської думки Інституту міста (аналітичний центр, Львів) «Розвиток волонтерства у Львові» (2011). [169, 170]

Емпіричні соціологічні дослідження добродійності, що здійснюються в Україні, зосереджені таким чином, насамперед, на вивченні її основних напрямів, мотивації, ступеня залучення тих чи інших соціальних груп, механізмів її інституціоналізації, інструментів стимулювання, громадської думки щодо даного виду діяльності.

Здійснений аналіз наукової літератури, огляд емпіричних досліджень з добродійності дозволяє зробити висновок, що, не зважаючи на значний масив накопиченої інформації та існуючий інтерес до даної проблеми, дослідження переважно висвітлюють лише її окремі аспекти. Зазвичай, поза дослідницькою увагою залишаються не менш важливі питання, наприклад: якими є крос-національні особливості паттернів добродійної діяльності? Чим можна пояснити зміни у поведінці добродійця? Чим пояснюється рішення надавати пожертви тим чи іншим організаціям, людям? Якими є найбільш вагомими мотиви добродійності? Якими є співвідношення різних типів (форм) добродійної поведінки?

Недостатньо дослідженими (недослідженими) залишаються й чимало важливих та принципових аспектів, що актуалізуються технічним прогресом (наприклад, електронної філантропії) чи контраверсійністю становлення соціальності в українському соціумі, антропологічним, соціокультурним виміром цивілізаційного поступу суспільства, поступом демократії, безпековими потенціями добродійної діяльності.

Іншими словами, якщо визнаємо, що добродійність у наш час – не лише добровільна безкорислива жертва фізичних та юридичних осіб у поданні набувачам благодійної допомоги (матеріальної, фінансової, організаційної тощо), не лише ще один предмет наукових розвідок, але й достатньо ефективний інструмент, форма пошуку компромісу між конфліктуєчими суб'єктами: владою, бізнесом та «третім сектором»; бізнесом і суспільством; соціальними групами тощо, – маємо також прийняти, що «доброчинною» має бути й політика у суспільстві (у всіх її вимірах), а отже більше фокусуватися на пошуку механізмів, шляхів набуття нею такої якості.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Агафонова В. В. Благотворительность в культурно-досуговой сфере как средство самореализации личности предпринимателя: автореф. дис.. канд. пед. наук: 13.00.05 / В. В. Агафонова; СПб. гос. академия культуры. – СПб., 1995. – 23 с.
2. Ильин Е. П. Психология помощи. Альтруизм, эгоизм, эмпатия / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2013. – 304 с.

3. Казовская Т. М. Просветительные общества и меценаты в формировании культурной среды Петербурга (конец XIX – начало XX вв.): дис. канд. пед. наук: 13.00.05 / Т. М. Казовская; СПб. гос. академия культуры. – СПб., 1994. – 192 с.
4. Лавриненко Л. Я. Меценатство и благотворительность: история развития / Л. Я. Лавриненко // Школа. – 2001. – №2. – С. 63–68.
5. Muehleman J. The Generosity Shift / J. Muehleman, C. Bruker, C. Ingram // Journal of Personality and Social Psychology. – 1976. – V. 34. – P. 344 – 351.
6. Татаренко О. В. Мотивационные компоненты благотворительной активности субъекта: дис. канд. психолог. наук: 19.00.01 / Оксана Владимировна Татаренко. – М., 2006. – 183 с.
7. Bremner R. H. American Philanthropy. Chi., 1988.
8. Власов П. В. Благотворительность и милосердие в России / П. В. Власов. – М.: Центрполиграф, 2001. – 446 с.
9. Благотворительность в России. 2006/2007: Исторические и социально-экономические исследования / Под общ. ред. О. Л. Лейкинда. Сост. и науч. ред. О. Л. Лейкинд, А. В. Орлова, Г. Н. Ульянова. – СПб.: Изд-во журнала «Звезда», 2007. – 510 с.
10. Lindenmeyr A. Poverty Is Not a Vice: Charity, Society and the State in Imperial Russia / A. Lindenmeyr. – Princeton, 1996.
11. Lindenmeyr A. The Ethos of Charity in Imperial Russia / A. Lindenmeyr // Journal of Social History. – Vol. 23. – №4. – 1990. – Pp. 679 – 694
12. Кононова Т. Б. Особенности развития благотворительности в России / Т. Б. Кононова. – М.: Московский государственный социальный университет, 2002. – 112 с.
13. Соколов А. Р. Благотворительность в России как механизм взаимодействия общества и государства (начало XVIII – конец XIX вв.). – СПб.: Лики России, 2006. – 648 с.
14. Ульянова Г. Н. Благотворительность московских предпринимателей: 1860-1914 гг. / Г. Н. Ульянова. – М.: Мосгорархив, 1999. – 512 с.
15. Хорева Л. В. История благотворительности в России: учебное пособие / Л. В. Хорева, М. Д. Сущинская. – СПб.: Санкт-Петербургский Государственный университет экономики и финансов, 1999. – 92 с.
16. Апресян Р. Г. Нравоперемена Ахилла. Истоки морали в архаическом обществе (На материале гомеровского эпоса). – М.: Альфа-М, 2013.
17. Жувенель Б. де Власть: Естественная история ее возрастания / Бертран де Жувенель ; пер. с франц. В. П. Гайдамака и А. В. Матешук. – М.: ИРИСЭН, Мысль, 2011. – 546 с.
18. Жуков Г. В. Благотворительность как инструмент фандрейзинга в социокультурном пространстве современного общества: Автореф. дис. ... канд. культурологии: 24.00.01 / Григорий Владимирович Жуков. – Краснодар, 2002. – 19 с.
19. Капустина А. М. Православно-христианская традиция благотворительности в России: (философско-религиоведческий анализ): автореф. дис. ... канд. философ. наук / Капустина А. М.; Белгород. гос. ун-т. – Белгород, 2007. – 23 с.
20. Наумова Т. В. Соединение традиций и новаций в развитии науки в постсоветской России / Т. В. Наумова // Социально-гуманитарные знания. – 2010. – №3. – С. 17–29.
21. Nielsen W. A. The Golden Donors: A New Anatomy of the Great Foundations. – N. Y., 1985.
22. Ostrower F. Why the Wealthy Give: The Culture of Elite Philanthropy / F. Ostrower. – Princeton: Princeton University Press, 1997.
23. Радзецкая О. В. Меценатство и благотворительность в музыке как форма выражения сокровенного мира человека (Россия, конец XIX – начало XX вв.) [Текст]: автореф. дис. ... канд. культурол.: 24.00.04 / Ольга Владимировна Радзецкая; Морд. гос. ун-т им. Н. П. Огарева. – Саранск, 1998. – 17 с.
24. Шмельёва Н. Д. Благотворительность как форма духовной деятельности в дореволюционной России [Текст] / Н. Д. Шмельёва // Духовные основания деятельности / Рос. акад. наук, Ин-т философии ; Отв. ред. С. А. Никольский. – М.: ИФРАН, 2007. – С. 179 – 191.
25. Фомин Э. А. Благотворительность: дискуссионное поле и исследовательские задачи / Э. А. Фомин // Благотворительность в России. Социальные и исторические исследования. – СПб., 2001.
26. Irvin R. State Regulation of Nonprofit Organizations: Accountability Regardless of Outcome / R. Irvin // Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly. – 2005. – V. 34. – P. 161-178.
27. Крюков Н. П. Возрождение общественной и частной благотворительности в регионах / Н. П. Крюков // Журнал исследований социальной политики. – Т. 1(2). – 2003. – С. 263 – 272.
28. Сулакшин С. С. Благотворительность в России и государственная политика: монография / С. С. Сулакшин, Д. В. Бачурина, М. В. Вилисов и др. – М.: Научный эксперт, 2013. – 224 с.
29. Andreoni J. Leadership Giving in Charitable Fund-Raising / J. Andreoni. – Journal of Public Economic Theory. – 2006. – Vol. 8. – P. 1 – 22.
30. Балашов А. М. Предпринимательство и благотворительность как институты рыночной экономики: 1861 г. – начало XXI в.: дис. канд. эк. наук: спец. 08.00.01 / Алексей Михайлович Балашов. – М., 2006. – 201 с.
31. Tichen L. Tax policy and charitable contributions of money / L. Tichen // National Tax Journal. – 2001. – V. 54. – P. 707 – 723.

32. Жукова Л. А. Деятельность женских благотворительных организаций в России по оказанию помощи детям в ХУШ – начале ХХ века / Л.А.Жукова // *Женщина в Российском обществе*. – 1996. – №1. – с.43 – 49.
33. Зеликова Ю. Женщины в благотворительных организациях России (на примере С. -Петербурга) / Ю. Зеликова // *Гендерное измерение социальной и политической активности в переходный период. Сб. научных статей / Под ред. Здравомысловой Е., Тёмкиной А.* – СПб.: ЦНСИ, 1996. – Труды. – Вып. 4. – С. 82–95.
34. Козловцева Е. Н. Московские общины сестер милосердия во второй половине XIX – начале ХХ веков.: автореф. дис....кандидата исторических наук: специальность 07.00.02 – «Отечественная история» / Е. Н. Козловцева. – М., 2006.
35. Lady Bountiful Revisited. Women, Philanthropy and Power / Ed. K. D. McCarthy. – New Brunswick, 1990.
36. Соловьева Н. В. Женщины в системе благотворительной помощи в России на рубеже XIX – XX веков / Н. В.Соловьева // *Социальная работа в России: прошлое и настоящее. Сборник статей и материалов.* – Ставрополь, 1998. – с. 12 – 22.
37. Nutt P.C. Strategic Management of Public and Third Sector Organization / Paul C.Nutt and Robert W.Backoff. – San Francisco: Jossey-Bass Publisher, 1992.
38. Kotler P., and Andreasen A. Strategic Marketing for Non Profit Organizations, 4th edition / P.Kotler, and A.Andreasen. – Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1991.
39. Kinnel M. Marketing in the Non-profit Sector / M.Kinnel, J. McDonald. – Batterworth Heinemann, 1997.
40. Pickering A. Does philanthropy help or hinder the fight against corruption in developing nations? / Adam Pickering [Электронный ресурс] // *Future World Giving / Charities Aid Foundation.* – Режим доступа: <http://futureworldgiving.org/2014/07/01/does-philanthropy-help-or-hinder-the-fight-against-corruption-in-developing-nations/>
41. Шекова Е. Л. Особенности маркетинга благотворительных организаций / Е.Л.Шекова // *Маркетинг в России и за рубежом*. – 2006. – №4. – С. 110 – 115.
42. Борзова Н. Благодійність та благодія: різноманітність практик реалізації особистого служіння / Н. Борзова // *Науковий часопис Національного Педагогічного Університету імені М. П. Драгоманова. – Серія 7. – Релігієзнавство. Культурологія. Філософія.* – Київ: НПУ ім.М.Драгоманова, 2006. – Вип. 8 (21): До 170-річного ювілею. – С. 126 – 132.
43. Кочнова О. А. Благодійність як соціокультурний феномен (культурологічний аналіз): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. культурології: спец. 26.00.01 «Теорія і історія культури» / О. А. Кочнова. – Сімферополь, 2009. – 23 с.
44. Савранська Н. О. Етико-філософський аналіз благодійності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук: спец. 09.00.07 «Етика» / Н. О. Савранська. – К.: 2008. – 13 с.
45. Сейко Н. Добročинність як етична й науково-педагогічна категорія / Н. Сейко // *Шлях освіти.* – Київ: Педагогічна преса, 2004. – №2. – С. 9 – 14.
46. Сугрובה Ю. Ю. Благодійність як основа культуротворчості братств у постренесансному просторі України /Ю. Ю. Сугрובה // *Культура і сучасність.* – Київ: Міленіум, 2011. – №1. – 2011. – С. 122 – 126.
47. Шелехов Є. О. Благодійність як чинник гуманізації суспільних відносин /Є. О. Шелехов // *Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки.* – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 61 (№6). – С. 335–339.
48. Поляруш С. Формування благодійних товариств на Лівобережній Україні (кінець ХУШ – початок ХХ ст.) / С.Поляруш // *Історія в школі.* – 1997. – №10-11. – С. 12–16.
49. Ільченко О. Генеза понять «благодійність» та «благодійна діяльність», їх співвідношення, взаємозв'язок та взаємозумовленість / Олена Ільченко // *Наукові видання Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.* – Сер. Педагогічні науки. – 2011. – Вип. 1. – с. 142-151.
50. Мигович І.І. Історичні корені й традиції благодійництва [Текст] / І.І. Мигович // *Соціальний захист.* – 1996. – №4. – С. 77–87.
51. Державне фінансування організацій громадянського суспільства. Як запровадити європейські стандарти? / О. Ю. Вінніков, Д. С. Ковриженко, М. В. Лациба та ін. – К.: Агентство «Україна», 2010. – 224 с.
52. Як здійснювати благодійну діяльність в Україні згідно з новим Податковим кодексом / О. Ю. Вінніков, М. В. Лациба; Укр. незалеж. центр політ. дослідж., Мережа розвитку європ. права. – К.: Агентство «Україна», 2011. – 124 с.
53. Гузенко Ю. І. Становлення і діяльність громадських благодійних об'єднань на Півдні України в другій половині XIX – на початку ХХ ст. (на матеріалах Херсонської губернії): монографія / Ю. І. Гузенко. – Миколаїв: Іліон, 2006. – 232 с.
54. Донік О. М. Благодійність в Україні (XIX – початок ХХ ст.) / О. М. Донік // *Український історичний журнал.* – 2005. – №4. – С. 159–177.
55. Нарядько А. В. Благодійність у розвитку освіти в Україні (друга половина XIX – початок ХХ століть): автореф. дис. канд. іст. наук: 07.00.01 «Історія України» / А. В. Нарядько ; Запоріж. держ. ун-т. – Запоріжжя, 2002. – 20 с.
56. Ніколаєва Т. М. Внесок підприємців в освітньо-культурний розвиток України (остання третина XIX – початок ХХ ст.): автореф. дис. канд. іст. наук: 07.00.01 «Історія України» / Т.М. Ніколаєва ; Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Черкаси, 2005. – 20 с.

57. Посохов С. І. Благодійність в історії Харківського університету / С.І. Посохов // Історія України. – Київ; Донецьк: Рідний край, 2001. – Вип.17. – С.304-305.
58. Сейко Н. А. Добročинність у сфері освіти України (XIX – початок XX століття): автореф. дис... на здобуття наук. ступеня доктора педагогічних наук: спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / Н. А. Сейко. – Луганськ, 2009. – 46 с.
59. Бакальчук В. Механізми державного стимулювання благодійної діяльності у сфері культури / В. Бакальчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/june2009/5.htm>
60. Ковтун О. А. Державна політика у сфері благодійності в Україні / О.А. Ковтун // Державне управління: удосконалення та розвиток: Електронне наукове фахове видання Академії муніципального управління. – К.: Академія муніципального управління, 2011. – №9. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=316>
61. Курінна Т. М. Розвиток благодійності на Середньому Подніпров'ї (кінець XVIII – початок XX ст.): автореф. дис. канд. іст. наук: 07.00.01. «Історія України» / Т.М. Курінна ; Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького /. – Черкаси, 2004. – 18 с.
62. Матяж С. В. Розвиток державного регулювання меценатської діяльності в Україні: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня кандидата наук з державного управління: спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / С. В. Матяж. – Миколаїв, 2011. – 46 с.
63. Плеханов Д. О. Роль держави в перехідній економіці / Д.О.Плеханов // Економіка та держава. – 2007. – №7. – С. 71–72.
64. Єлагін В. П. Про сутність поняття «соціальний капітал» та його роль у процесі розбудови соціальної держави / В. П. Єлагін // Актуальні проблеми державного управління. – 2011. – №1(39). – С. 246–251.
65. Цихмістро О. С. Особливості та характерні риси розвитку соціального капіталу українського суспільства / О. С. Цихмістро // Економіка розвитку (Economics of Development). – Х.: ХНЕУ, 2013. – №2(66). – 2013. – С. 26 – 32.
66. Багмет М. О. Організація діяльності соціальних служб / М. О. Багмет, В. А. Шанц. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ імені Петра Могили, 2009. – 224 с.
67. Ковалинський В. В. Меценати Києва / В. В. Ковалинський. – К.: Кий, 1998. – 523 с.
68. Слабошпицький М. Ф. Українські меценати. Нариси з історії української культури / М. Ф. Слабошпицький. – К.: «Вид-во Ярославів Вал», 2001. – 235 с.
69. Ступак Ф. Я. Добročинна діяльність гетьмана І. Мазепи / Ф. Я. Ступак // Укр. іст. журн. – 2005. – №1. – С. 138–148.
70. Хобта Л. Ю. Суспільна значущість меценатства, благодійності та спонсорства: світовий контекст / Л. Ю. Хобта // Український історичний журнал. – 2006. – №2. – С. 154 – 158.
71. Добročинність в Україні: минуле, сучасне, майбутнє / за ред. В. Халецького, О. Семашко, Л. Думи. – К.: Ресурсний центр розвитку громадських організацій «Гурт», 1998. – 44 с.
72. Форми і методи соціальної роботи в системі центрів соціальних служб для молоді [Текст] / заг. ред. С. В. Толстоухова, І. М. Пінчук; Український держ. центр соціальних служб для молоді. – К.: УДЦССМ, 2000. – 128 с.
73. Бегма Ю. К. Якісне дослідження методів впровадження соціальної відповідальності бізнесу в Україні / Ю. К. Бегма, О. Ю. Вінніков, О. І. Редько. – К.: Факт, 2006. – 130 с.
74. Грішнова О. А. Розробка інвестиційних проєктів у форматі соціальної відповідальності бізнесу / О. А. Грішнова, К. М. Надточій // Соціально-трудові відносини: теорія та практика. Збір. наук. праць. №2(4), 2012. – К.: КНЕУ ім. В. Гетьмана. – С. 15–23.
75. Дейч М. Є. Благодійність як прояв соціальної відповідальності: стан і перспективи розвитку / М. Є. Дейч // Соціально-трудові відносини: теорія та практика: зб. наук. праць / М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана", Ін-т соціально-трудових відносин; [голов. редкол. А. М. Колот]. – К.: КНЕУ, 2014. – №1(7). – С. 137 – 143.
76. Колот А. М. Корпоративна соціальна відповідальність, соціальна звітність та аудит як сучасні інститути і технології соціального розвитку / А. М. Колот // Україна: аспекти праці. – 2010. – №3. – С. 3–9.
77. Лібанова Е. Ціннісні орієнтації та соціальні реалії українського суспільства / Е. Лібанова // Економіка України. – 2008. – №10. – С. 120 – 136.
78. Людський розвиток регіонів України: аналіз та прогноз: колект. моногр. / за ред. Е. М. Лібанової. – К.: Ін-т демографії та соц. дослідж. НАН України, 2007. – 328 с.
79. Мельник С. В. Соціальна відповідальність бізнесу як складова соціальної політики України / С. В. Мельник // Економіка та держава. – 2007. – №5. – С. 69 – 75.
80. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб./ І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін.: За заг. ред. І. Д. Зверевої, Г. М. Лактіонової. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 256 с.
81. Бондаренко З. П. Організація волонтерської роботи майбутніх соціальних педагогів в умовах вищого навчального закладу: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.05 / Бондаренко Зоя Петрівна. – К., 2008. – 247 с.
82. Мигович І. І. Соціальна робота (вступ до спеціальності) / І. І. Мигович. – Ужгород: Освіта, 1997. – 190 с.
83. Основи соціальної роботи / Н. В. Бондаренко, І. М. Грига, Н. В. Кабаченко та ін.; [за ред. Т. Семигіної та І. Григи]. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія» 2004. – 262 с.

84. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку / Укр. держ. центр соціальних служб для молоді. Укр. ін-т соціальних досліджень; авт.: Комарова Н. М. (кер.), Вайнола Р. Х., Капська А. Й. [та ін.]. – К.: Академпрес, 1999. – 112 с.
85. Технологізація волонтерської роботи в сучасних умовах / А. Й. Капська, О. В. Безпалько, Н. М. Комарова, С. В. Толстоухова. – К.: ДЦССМ, 2001. – 139 с.
86. Bekkers R. Giving and Volunteering in the Netherlands: Sociological and Psychological Perspectives: Ph.D.-dissertation, Department of Sociology. – Utrecht: Utrecht University, 2006.
87. Schervish P. G. New Findings on the Patterns of Wealth and Philanthropy / P.G. Schervish, J.J. Havens. – Social Welfare Research Institute, Chestnut Hill, 2003.
88. Sargeant A. Individual Giving Behaviour: A Multi-Disciplinary Review / A.Sargeant, L.Woodliffe // *The Nonprofit Marketing Companion* / ed. A. Sargeant, W. Wymmer. – London: Routledge, 2007.
89. Sargeant A. Perceptual Determinants of Nonprofit Giving Behavior / A.Sargeant, J.B.Ford, D.C.West // *Journal of Business Research*. – 2006. – V. 59. – P. 155 – 165.
90. Burgoyne C. B. Deciding to give to charity: A focus group study in the context of the household economy / C.B.Burgoyne, B.Young, C.M.Walker // *Journal of Community & Applied Social Psychology*. – 2005. – V.15. – P. 383 – 405.
91. Vesterlund L. Why do People Give? / L.Vesterlund // *The Nonprofit Sector: A Research Handbook* / ed. W. E Powell, R. Steinberg. – New Haven, CT: Yale University Press, 2006. – P. 568 – 590.
92. Brooks A. C. Is There a Dark Side to Government Support for Nonprofits? // *Public Administration Review*. – 2000. – V. 60. – P. 211 – 218.
93. Hibbert S. Help? Who...Me? Building Understanding of Non-Donors: An Application of Neutralisation / S. Hibbert, A. Chatzidakis, A. Smith / ESRC and NCVO Seminar on Charitable Giving and Donor Motivation, 2005.
94. Horne C. S. Do charitable donors know enough – and care enough-about government subsidies to affect private giving to nonprofit organizations? / C.S.Horne, J.L.Johnson, D.M.Van Slyke // *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*. – 2005. – V. 34. – P. 136 – 149.
95. Glennie A. Charity street. The value of charity to British households. Report. September 2014 / Alex Glennie and Amy-Grace Whillans-Welldrake. – L.: IPPR, 2014. – 43 P. / the Institute for Public Policy Research. – Режим доступу: <https://www.cafonline.org/pdf/Charity-Street-Report-Sept14.pdf>
96. Knoke D. Commitment and Detachment in Voluntary Associations / D.Knoke // *American Sociological Review*. – 1981. – V. 46. – P. 141 – 158.
97. Лежендер П. Этика благотворительности / Пол Лежендер, Мария Черток, Валерий Нечаев. – САФ. Российское представительство, 1998. – 42 с.
98. Schwartz S. H. The Justice of Need and the Activation of Humanitarian Norms / S.H.Schwartz // *Journal of Social Issues*. – 1975. – V. 31. – P. 111 – 136.
99. Mesch D. J. The effects of race, gender, and marital status on giving and volunteering in Indiana / D. J. Mesch, P. M. Rooney, K. S. Steinberg, B. Denton // *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*. – 2006. – V.35. – P. 565 – 587.
100. Marx J.D. Women and Human Services Giving / J.D.Marx // *Social Work*. – 2000. –V.45. – P. 27 – 38.
101. Steinberg R.S. Religious and secular giving, by race and ethnicity / R.S.Steinberg, M. O. Wilhelm // *New Directions for Philanthropic Fundraising*. – 2005. – V. 48. – P. 57 – 99.
102. Wiepking P. Resources that Make You Generous: Effects of Human, Financial, and Social Resources on Charitable Giving / P.Wiepking, L.Maas / Working paper / Department of Philanthropy. – Amsterdam: Vrije Universiteit, 2006.
103. Алексеева О. П. Благотворительное движение: регионы России / О.П. Алексеева. – М.: САФ, 1995. – 99с.
104. Бендрикова А. Ю. Благотворительная деятельность в Забайкалье: специфика, тенденции развития: Дис.... канд. социол. наук: спец. 22.00.04 / Бендрикова Альбина Юрьевна. – Барнаул, 2004.
105. Апресян Р. Г. Филантропия: милостыня или социальная инженерия? / Р. Г. Апресян // *Общественные науки и современность*. – 1998. – №5. – С. 52 – 60.
106. Журавлева Т. Б. Благотворительность как социальный институт современного гражданского общества [Текст] / Т. Б. Журавлева, Ф. Ш. Мухаметзянова, Т. М. Трегубова, А. Ю. Шакирова / под ред Г. В. Мухаметзяновой. – Казань: АСО (КСЮИ), 2008. – 204 с.
107. Костина Е. Ю. Благотворительность в российском обществе как социальный институт и вид социальной деятельности: на материалах Приморского края: дис. ... канд. социологических наук: спец. 22.00.04 / Костина Елена Юрьевна. – Владивосток, 2005. – 221 с.
108. Модель И. М. Социальное партнерство в России / И. М. Модель, Б. С. Модель // *Социологические исследования*. – 2000. – №9. – С.42–49.
109. Темникова Л. А. Благотворительность в контексте духовного развития общества / Л. А. Темникова, – Калуга: Издательский дом «Калуга», 1996. – 94 с.
110. Антонович И. В. Благотворительность как социокультурное явление: социологический анализ: на примере Алтайского края: дис. ... канд. социологических наук: спец. 22.00.06 / Антонович Ирина Владимировна. – Барнаул, 2003. – 194 с.

111. Зимняя И. А. Социальная работа в зеркале ценностей российского народа // Российский менталитет и учёт его особенностей в социальной работе / Отв. ред. И. А. Зимняя. – Набережные Челны, 1994.
112. Зимняя И. А. Социология личности: Наука о социальной работе / И. А. Зимняя. – М., 1992.
113. Фомин Э. А. Благотворительность как социокультурный феномен в России / Э. А. Фомин, Е. З. Чикадзе. – СПб.: Изд-во Чернышева, 1999. – 112 с.
114. Благотворительность и милосердие: Сборник научных трудов / ред. В. Н. Ярская. – Саратов: Изд-во Поволжского филиала Российского учебного центра, 1997. – 240 с.
115. Ярская В. Н. Благотворительность и милосердие как социокультурные ценности / В. Н. Ярская // Российский журнал социальной работы. – 1995. – №2. – С. 27–33.
116. Воронова Е. А. Благотворительная деятельность Русской Православной Церкви в России: социологический анализ: дис. ... канд. социологических наук: спец. 22.00.06 / Елена Анатольевна Воронова. – СПб., 2004. – 207 с.
117. Силласте Г. Г. Благотворительность как социальное явление // Помогите ближнему! Благотворительность вчера и сегодня / под ред. В. В. Меньшикова / Г. Г. Силласте. – М.: ИПО «Полигран», 1994. – С. 8–17.
118. Оберемко О. А. Локальная идентичность благотворителя как представление о «территории свободы» / О. А. Оберемко // Социальная реальность. – №3. – 2007. – С. 106–116.
119. Аверин Ю. П. Состояние и развитие социального потенциала благотворительности в российских мегаполисах / Ю. П. Аверин // Вестн. Моск. ун-та. – Сер. 18. – Социология и политология. – 2010. – №4. – с. 46–54.
120. Потенциал и пути развития филантропии в России / под ред. И. В. Мерсияновой, Л. И. Яковсона. – Гос. ун-т – Высшая школа экономики. – М.: Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2010. – 419 с.
121. Карлинский И. Бизнес и благотворительность. Исследование информационно аналитического центра «Социально ответственный бизнес» / И. Карлинский. – М.: Социально ответственный бизнес, 1998.
122. Бродский Д. Бизнес, власть, общественность и СМИ в российской благотворительности [Электронный ресурс]. – М. 1999. – Режим доступа: <http://feedbackgroup.narod.ru/findman/project.htm>
123. Ханашвили Н. Государственный социальный заказ / Н. Ханашвили. – М.: РБФ НАН, 1995. – 35 с.
124. Якимец В. Н. Новое во взаимоотношениях власти и НКО. Доклад на научно-практической конференции «Россия–2001: новые тенденции политического, экономического и социального развития» / В. Н. Якимец. – Волгоград, 22–24 июня 2001 г.
125. Радаев В. В. О вере и милосердии: фрагмент облика нового российского предпринимателя / В. В. Радаев // Общество и экономика. – 1993. – №6. – С. 77–83.
126. Мотивы и формы волонтерского движения (на примере Алтайского края) / под ред. С. И. Григорьева, Л. Г. Гусяковой. – Барнаул: Изд-во АГУ, 1997. – 65 с.
127. Свердлова А. Л. Меценатство как социальное явление: Российские традиции и современность: диссертация кандидата социологических наук / А. Л. Свердлова. – М.: РГБЕ, 2000. – 216 с.
128. Тазьмин Ю. Н. Меценатство и благотворительность в России. К вопросу о мотивациях / Ю. Н. Тазьмин // СОЦИС. – 2002. – №2. – С. 92–97.
129. Горбунова-Рубан С. О. Волонтерська діяльність у Харкові / [С. О. Горбунова-Рубан, Т. А. Коханій]. – Х.: Інвапрес, 2006. – 148 с.
130. Чернецкий Ю. А. Благотворительность как социальный институт современного общества / Ю. А. Чернецкий, А. Н. Моросовский // Харьковские социологические чтения: Сборник докладов и сообщений участников / Ю. А. Чернецкий. – Харьков, 1995. – С. 57–58.
131. Стрельникова О. О. Інституціоналізація добровільної діяльності в умовах сучасного українського суспільства: дис. ... на здобуття наук. ступеня кандидата соціологічних наук: спец. 22.00.04 «Спеціальні та галузеві соціології» / О. О. Стрельникова. – Харків, 2012. – 212 с.
132. Юрченко І. В. Інституціоналізація волонтерського руху в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. соціологічних наук: спец. 22.00.03 «Соціальні структури та соціальні відносини» / І. В. Юрченко. – К.: 2009. – 16 с.
133. Благодійні інституції України: сучасний стан та перспективи розвитку (за результатами соціологічного дослідження) / [О. В. Безпалько, Ю. М. Галустьян, А. В. Гулевська-Черниш та ін.]; за заг. ред. А. В. Гулевської-Черниш. – К.: Книга плюс, 2008. – 120 с.
134. Паливода С. Стан та динаміка розвитку неурядових організацій України 2002–2009 роки: Звіт за даними дослідження / Л. Паливода, С. Голота. – Київ: ТОВ Видавничий Дім «КуПол», 2010. – 112 с.
135. Буко С. Корпоративная социальная ответственность как принцип ценностно-ориентированного менеджмента / С. Буко // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2006. – №2. – С. 149–158.
136. Коник Д. Л. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні: Матеріали експертного дослідження / НАН України; Інститут соціології; Фонд «Інтелектуальна перспектива»; Представництво Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) / Д. Л. Коник, М. В. Олійник, Ю. О. Привалов. – К.: Батис-каф, 2002. – 71 с.
137. Королько В. Соціальна відповідальність організацій в умовах «суспільства знання» (нова парадигма Петера Дракера) / В. Королько // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2001. – №3. – С. 207–214.
138. Бень О. Т. Джерела інституціоналізаційних процесів у молодіжних громадських організаціях / О. Т. Бень // Український соціум. – К., 2007. – №2. – С. 129–138.

139. Бень О. Т. Етапи інституціоналізації молодіжних громадських організацій / О. Т. Бень // Український соціум. – К., 2007. – №3. – С. 77–87.
140. Третій сектор в Україні: проблеми становлення: [монографія] / М. Ф. Шевченко, В. А. Головенько, Ю. М. Галустьян та ін. – К.: Укр. ін-т соц. дослід., 2001. – 173с.
141. Пенькова О. Л. Розвиток благодійництва й меценатства: традиції, досвід, сучасна практика / О. Л. Пенькова // Питання соціального забезпечення. – 2000. – №23. – С. 125–129.
142. Серета В. В. Особливості функціонування молодіжних громадських організацій у м. Львові: динаміка та актуальний стан / В. В. Серета, О. Я. Яхтома // Український соціум. – 2014. – №3. – С. 34 – 42.
143. Гілета О. П. До питання критеріїв ефективності неприбуткових організацій / О.П. Гілета // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. – Вип. 15. – 2009. – С. 245–259.
144. Участь молоді в суспільному житті: досвід, можливості, бар'єри: щорічна доповідь Президенту України, Верховній Раді України, кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2011 року) / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Державна служба молоді та спорту України. – К., 2012. – 222 с.
145. Яременко О. О. Соціальна політика: теоретико-методологічні основи дослідження процесів формування та ефективності реалізації: [монографія. статті. виступи. інтерв'ю] / О. О. Яременко. – К.: Ін-т екон. та прогноз. НАН України; УІСД ім. Олександра Яременка, 2006. – 480 с.
146. Лукашевич М. П. Теорія і методи соціальної роботи [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. П. Лукашевич, І. І. Мигович. – 2-ге вид., доповн. і випр. – К.: МАУП, 2003. – 165 с.
147. Лукашевич М. П. Благодійництво / М.П. Лукашевич, М. Недюха // Соціологічна енциклопедія / Укладач В. Г. Городяненко. – К.: Академвидав, 2008. – с. 48.
148. Акимов Д. И. Благотворительный социальный маркетинг: сущность и проблемы реализации // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. – Х.: Видавничий центр ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2007. – С. 278–284.
149. Акимов Д. И. Социальный маркетинг и социальная сфера общества [Текст]: монография / Д. И. Акимов; Харьк. нац. ун-т им. В. Н. Каразина. – Х.: ХНУ, 2010. – 311 с.
150. Полторак В. А. Соціальний маркетинг та регулювання соціальних проблем у кризовому суспільстві / В. А. Полторак, Д. І. Акімов. – Вісник Львівського університету. – Серія «Соціологія». – 2010. – Вип. 4. – С. 260 – 266.
151. Юрасов В. С. Благодійність: приклад внеску в якості обмежуючої характеристики соціальної солідарності / В. С. Юрасов // Вісник Одеського національного університету. Соціологія і політичні науки. – 2013. – Т. 18, Вип. 2(2). – С. 362 – 369.
152. Заярная В. С. Социальные характеристики благотворительности: функции и типология / В. С. Заярная // Вчені записки Харківського гуманітарного університету «Народна Українська Академія». – Харків, 2011. – Т. 17. – С. 300 – 304.
153. World Giving Index 2013: A global view of giving trends. December 2013. – 40 P. [Електронний ресурс] / CAF «Charities Aid Foundation». – Режим доступу: https://www.cafonline.org/PDF/WorldGivingIndex2013_1374AWEB.pdf
154. Допомога на гальмах: Що заважає розвиватися благодійності в Україні [Електронний ресурс] / портал Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства при Президентові України. – Режим доступу: <http://civil-rada.in.ua/?p=1658> (17.05.2013)
155. На кого сподіватися під час кризи: благодійництво в Україні, очікування та практика. Прес-реліз за результатами загальнонаціонального опитування населення України, проведеного Фондом «Демократичні ініціативи» та Центром філантропії 12 – 23 грудня 2009 року [Електронний ресурс] / Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва. – Режим доступу: http://dif.org.ua/ua/archive/press_releases_archive/ojojoorppppp.htm (15.10.2010)
156. 32,5% українців особисто переказали свої кошти на рахунки української армії. Селяни відзначились вищою доброчинністю, аніж міські жителі [Електронний ресурс] / Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва». – Режим доступу: http://www.dif.org.ua/ua/commentaries/sociologist_view/32anizh-miski-zhiteli.htm (21.10.2014)
157. Майже 80% українців надали благодійну допомогу армії або переселенцям [Електронний ресурс] / УНІАН. Інформаційне агентство. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/society/998987-maije-80-ukrajintsiv-nadali-blagodiynu-dopomogu-armiji-abo-pereselentsyam.html> (21.10.2014)
158. Благодійність по-українськи // Соціологічна група «Рейтинг»: 11 – 18 грудня 2010р.: результати соціологічного дослідження. – К., 2011. – 23 с.
159. Готовы ли украинцы участвовать в благотворительности? Июнь 2010 [Електронний ресурс] / Інститут Горшеніна. – Режим доступу: http://institute.gorshenin.ua/researches/44_gotovi_li_ukrainsi_uchastvovat_v.html
160. Проблемы школьного образования. Июль 2011 [Електронний ресурс] / Інститут Горшеніна. – Режим доступу: <http://institute.gorshenin.ua>
161. Річний звіт «Стан розвитку благодійності в Україні – 2011» / Асоціація благодійників України. – К.: Асоціація благодійників України, 2012. – 42 с.
162. Практика благодійної діяльності бізнес-компаній в Україні: сучасний досвід (звіт за результатами дослідження) / За ред. А. Гулевської-Черниш. – К.: Салютіс, 2010. – 60 с.

163. Національний рейтинг благодійників-2012, квітень-травень 2013. (Рейтинг главных благотворителей Украины) [Електронний ресурс] / портал Християнського медиа-блога Греху.net. – Режим доступу: <http://grehu.net/news/blagotvoritelnost/14415> (12.07.2013)
164. Річний звіт «Стан розвитку благодійності в Україні – 2011» / Асоціація благодійників України. – К.: Асоціація благодійників України, 2012. – 42 с.
165. Зелена книга української благодійності – 2013 / портал Асоціації благодійників України, ІАЦ «Громадський простір». – К., 2014. – 42 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gu.scribd.com/doc/230445318/>
166. Доброчинність очима експертів: у Києві представили «Зелену книгу української благодійності – 2013» [Електронний ресурс] / Портал «Асоціація благодійників України». – Режим доступу: <http://vboabu.org.ua/news/1528.html> (19 червня 2014).
167. Результати щорічного всеукраїнського дослідження третього сектору – «Стан та динаміка розвитку неурядових організацій України 2002-2010» [Електронний ресурс] / Портал Творчого центру ТЦК». – Режим доступу: http://ccc.kiev.ua/text/service/left_menu/res.html (25 квітня 2011).
168. Дослідження «Корпоративна благодійність в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку» [Електронний ресурс] / Портал Творчого центру Каунтерпарт (ТЦК). – Режим доступу: http://ccc.kiev.ua/text/service/left_menu/res.html (17 листопада 2012).
169. Архів кафедри соціології управління та соціальної роботи соціологічного факультету ХНУ. – 2011 – 2013.
170. Громадськість Львова обговорила потенціал розвитку волонтерства. – Серeda, 15 лютого 2012 [Електронний ресурс] / Портал Інституту міста. – Режим доступу: http://www.city-institute.org/index.php?Itemid=1&catid=1%3Alatest&id=235%3A2012-02-15-17-47-45&option=com_content&view=article

- © Ніколаєвський В.М., Омельченко В.В., 2014

[1] У статті поняття «благодійність» та «доброчинність» та похідні від них вживаються як синоніми.

[2] Дослідження доброчинності у західній соціологічній науці мають давні традиції та є усталеними. Даному феномену присвячені тисячі наукових праць. Нижче наведені деякі напрями розвідок та персоналії з англомовного кластеру джерел.

[3] Україна посідає 102 місце з 135 країн у глобальному рейтингу благодійності. [153].

[4] Беручи до уваги також дослідження, проведені даним Фондом спільно з іншими соціологічними фірмами (Українським центром економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова (Центром Разумкова), Київським міжнародним інститутом соціології (КМІС) тощо).